קבֶּז

בְּתוֹךְ הַנַּחַל

דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים, מְעִירִים וּמְחַזְּקִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר **בְּתוֹךְ הַנַּחַל** נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה נִמְצָאִים, וּמִתּוֹךְ נַחַל קָדוֹשׁ זֶה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת עַם יִשְׂרָאֵל הַצְּמֵאִים, שֶׁנִּשְׁמְעוּ עַל־יְדֵי הָאִי״שׁ אֲשֶׁר עַל הָעֵדָה, כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, חִיּוּת נַפְשֵׁנוּ, רֹאשׁ חֲבוּרָתֵנוּ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב הָרַה״ג **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶר** שְׁלִיט״א

פרשת בא תשפ״ג [פנימי, בלתי מוגה]

ליל שבת קדש

בליל שבת קדש פרשת בא תשפ״ג, דיבר מו״ר שליט״א דיבורים נוראים ונפלאים מעניני פרשת השבוע והקשר לסעודת ׳שלום זכר׳ של אחד מאנשי שלומינו

פתח ואמר מו״ר שליט״א: שבת קודש פרשת בא, היא מעין קדושת חג הפסח, כי בה קורין את כל ענייני קרבן פסח, ויציאת נשמות ישראל ממצרים, שזה דבר מציאותי החוזר ונשנה תמיד בכל משך חיי האדם.

יציאת מצרים זה דבר חי, כי בחייו בזה העולם עובר על האדם מה שעובר, וזה ממש בחינת גלות מצרים, הוא לא זוכה לישוב הדעת, וממש חשוך לו החיים, אבל עליו לידע הלימוד הקדוש: **״ברישא חשוכא והדר נהורא״** - בתחילה באמת יש חושך, אבל אח״כ מגיע אור גדול. ובאמת הוא פלא, תמיד מתחילין בדבר טוב, א״כ מדוע כאן ״ברישא חשוכא״ ורק אח״כ יש אור? התשובה לזה, כי ללא שהיית מקודם בחושך - לא תדע להעריך היטב מהו האור!

דוגמא: תינוק נולד בחדר מואר, וכך גדל, הוא יודע מה פשר המושג ׳אור׳? אין לו מושג מהו ׳אור׳, כי הוא אף פעם לא ראה חושך, אך מיד כשתוציא אותו לחשכת הלילה - תיכף יבין היטב מהו ׳אור׳, ויעריך את האור.

כן הוא בכל ענייני החיים, שאמנם בתחילה חשוך לאדם, אבל אם יטה אוזן ללימודי הצדיקים, בוודאי יזכה להאיר חייו באור נפלא ומיוחד מאד.

בפרשת השבוע אנו מוצאים שהמכה שלפני אחרונה היתה מכת חושך, ולא היה חושך רגיל אלא חושך כפול ומכופל, כמ"ש "וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ", היתה ממשות בחושך, שזה רומז על אדם השרוי בתוך חושך עב, כפול ומכופל, ובא הצדיק - משה רבינו - ומאיר לך בתוך החושך, אבל לאו כל אחד זוכה לקבל, ויש החושב "אני כ"כ הרבה זמן בתוך החושך, בוודאי לא אוכל לצאת מפה"...

וכמו המשל שמוהרא"ש תמיד היה מביא, על התולעת שנמצאת בתוך החזרת, טוב לה שם... תגיד לה שיש תפוח מתוק, היא לא תרצה, זה טעים לה... כבר יש לה שם מושב לתנוחתה, בדיוק מתאים לה, וזהו... היא מפחדת לשנות זאת; אצל פסיכיאטרים ידוע שיש סוג של הפרעה שבן אדם מפחד משינוי, לא רוצה לשנות... וכך היא התולעת, וכך האדם שלא רוצה לקבל לימודי הצדיק.

ולכן מובן מאד מדוע מתו כל אלו שלא האמינו במשה רבינו - במכת חושך דיקא, כי זה הפגם שלהם, חשבו שהם מתוך החושך לעולם ועד, התייאשו לגמרי, ולכן דיקא אז מתו, ולצערנו זה היה כמות גדולה מאד, ארבעה חלקים מתוך חמשה לא יצאו, כי צריכים זכות כדי להתקרב אל הצדיק, וזה לא כ"כ פשוט.

והצדיק בא ומגלה לך: אתה יכול להדליק את האור, ולצאת מכל החושך שלך!

אדם לא מבין: איך?

הצדיק מגלה לך: כל מצוה שלך - אתה מדליק נר (ליקו"מ), **כל דיבור של תורה - זה אור, אתה מאיר נפשך באור החיים, כל דיבור של התחזקות ויראת שמים - זה מאיר! אתה מפיץ אור סביבך! וסוף כל סוף תזכה להרגיש את האור הזה בנפשך ממש!**

והנה, כשמדברים עם אדם מלימוד תורה, הוא מיד טוען: איך אני אלמד? הלא אין לי שום רקע של לימוד, לא חונכתי על דרך הלימוד, ואיך יש לי קשר אל התורה?...

בא הצדיק ומגלה לך: גם לך יש קשר לתורה! גם אתה יכול ללמוד תורה! אינך צריך יותר מלהגיד את המילים, כך תתחיל, תיקח חומש ותלמד שנים מקרא ואחד תרגום, נ"ך, משניות,

גמרא - בבלי ירושלמי תוספתא, תגיד את המילים של התורה ! זה יאיר לך ! פתח פיך ויאירו דבריך !

ואומר רבינו בספר המידות (לימוד ח): **כָּל מַה שֶּׁלָּמַד אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהָיָה נִמְנָע אֶצְלוֹ לַעֲמֹד עַל אֲמִתַּת כַּוָּנַת הַלִּמּוּד בִּשְׁלֵמוּת, יִזְכֶּה לְהָבִין עַל אֲמִתָּתָהּ בָּעוֹלָם הַבָּא**; את הכל ילמדו אותך בשמים, העיקר תטייל בכל מקומות התורה הקדושה !

השבוע היתה ההילולא של הרה"ק ר' אברהם קאליסקער זי"ע [ד' שבט], וידוע איך שרבינו ז"ל מאד הפליג בשבחו, וכשהיה רביז"ל בארץ ישראל בעיה"ק טבריא - הגיע אליו, ורצה שיברכו, יען כי היה כהן, ואז הוא זינק אחורה, ואמר שרבינו יברכו וכו' [כמבואר בשבחי הר"ן].

שמו של אביו היה ר' אלכסנדר, שהיה יהודי פשוט, ודרכו היתה ללמוד הרבה זוהר ללא הבנה, כך התמיד הרבה מאד בימי חייו בלימוד הזוהר הקדוש בגירסא.

בנוסף, ר' אלכסנדר היה רגיל לעשות הרבה צדקה עם עניים, אך לא היה הולך לביתם ממש ליתן הצדקה - כדי שלא יתביישו, אלא היה שולח איזה נער שהיה השליח שלו, וממנו לא היו מתביישים העניים.

באחד מימי החורף הקשים, נקרעו נעליו של הנער הנ"ל, והוא לא היה יכול לילך בשליחות ר' אלכסנדר אל העניים, ותכף קנה לו ר' אלכסנדר נעליים חדשות וחזקות מיוחדות לחורף - כדי שיוכל להלך בהם אפילו בתוך הבוץ של החורף...

אולם, מני אותו יום שקנה לו את הנעליים, לא אבה הנער לילך עוד בשליחות ר' אלכסנדר, כי חשש שמא יתנטפו הנעליים. אף שר' אלכסנדר שכנעו - לא הועיל, והנער נותר בשלו.

מה עשה ר' אלכסנדר שבערה בו מדת הצדקה והחסד? "ארכיב אותך על כתפי" - אמר להנער, "ובסמוך לבתי העניים אוריד אותך, ואז תלך ממש מעט רק לפתח הבית, ותתן הצדקה, ואשוב להרכיבך על כפתיי"...

והנה, ביום מן הימים, לעת גבורות, הגיע עתו של ר' אלכסנדר לילך כדרך כל הארץ. טרם פטירתו, סיכם עם בנו הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע, שיבוא אליו מן העולם העליון כדי לספר לו מה נעשה בדינו למעלה בשמים...

ואכן, זמן־מה אחר פטירתו, נתראה אליו אביו ר׳ אלכסנדר, וכך סיפר לו: ״היו לי הרבה זכויות, אך גם הרבה עוונות... הכף היתה שקולה, והיה לי צער גדול מאד שזה לא נוטה לזכות... לפתע, הביאו את הנער הרכוב על כתפיי לבוש בנעליים החדשות שקניתי לו יחד עם הבוץ שהיה עליהן מחמת ההליכה, והניחו את כל זה בכף המאזניים של הזכות, ונפסק דיני לזכות, והכניסוני לגן־עדן!״...

המשיך ר׳ אלכסנדר בסיפורו מן העולם העליון: **״כשנכנסתי לגן־עדן, שאלוני באיזה לימוד אני רוצה לעסוק בגן־עדן, ועניתי שבימי חיי למדתי הרבה זוהר, וגם עתה אני מבקש ללמוד זוהר... ואכן, התחלתי ללמוד הרבה זוהר, אך פתאום שמתי לב שהצדיקים מסביב שוחקים ממני, ושאלתי אותם מדוע הם שוחקים, וענו לי מחמת שניכר איך שאינני מבין שום דבר מהלימוד שלי, ואף אינני קורא את המילים כהוגן... אז ביקשתי איזה רב שילמד אותי, ולכן הביאו אליי את רבי שמעון בר יוחאי בעצמו ללמדני את דברי הזוהר הקדוש״...**

זהו הסיפור הנורא על אביו של ר׳ אברהם קאליסקער זי״ע, והיוצא ממנו הוא כמובן מעלת הצדקה והחסד שעשה במסירות נפש, אך גם ענין הלימוד - אפילו ללא הבנה, כמו שלימדנו רביז״ל, ורואים בחוש דברי רבינו הנ״ל שאת הלימוד שלא הבין - מלמדין בעוה״ב, ומי זכה ר׳ אלכסנדר שילמדו? רשב״י בעצמו... איזו זכות זכה!

והלימוד הוא לכל אחד ואחד, ולא רק ללימוד הזוהר הקדוש, אלא גם לשאר שיעורי התורה, ואמנם המעשה הנ״ל נסור על לימוד הזוהר, אך מה שונה זוהר מגמרא - שזוהר רגילי אצל העולם לומר בלי הבנה וגמרא לא? אין שום הבדל, אלא כל לימוד ולימוד כך הוא, שאותיות התורה קדושות הן, ואשרי האומרן אפילו ללא הבנה, כי יזכה לדברים נפלאים וגדולים...

הכלל היוצא למעשה הוא מעלת לימוד התורה הקדושה, שאדם זוכה לטייל בכל מקומות התורה - אפילו שלא מבין, ממשיך! ויזכה בעוה״ב להבין את הכל...

ועי״ז אדם זוכה שממשיך אור על החיים שלו, זוכה אט אט לצאת מכל החושך שהיה שרוי בו עד עתה, וזוכה להידיעה שכל החושך שהוא עבר זה אך ורק כדי שהוא יעריך ויחשיב את האור!

וזה כל ענין 'שלום זכר', שהנה התינוק למד את כל התורה כולה, ושכחה, שזה ענין של חושך, כי 'שָׁכַח' ו'חֹשֶׁךְ' אותן אותיות, חשוך לו, אינו יודע לשית עצה לנפשו, הנחמה היא: כל זה כדי שתעריך ותחשיב את אור התורה, ועתה תתחיל מחדש לחזור את התורה, ואפילו שאתה לו מבין - תמשיך! כך תזכה לאור!

שזהו שמגלה רבינו (ליקו״מ ח״א סי' קי) על הפסוק (ישעיהו נט, כא) ״לא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ״, 'ימושו' זה ענין הממשות הכתוב ג״כ גבי חושך - ״וימש חשך״, שאדם חשוך לו לגמרי, מה העצה? ״לא ימושו **מפיך**״ - 'מפיך' דיקא, לא כתיב ״מוחך״ ״ליבך״, אלא ״**פיך**״ - הפה שלך, תשתמש אתו!

ומתי מנחמים את התינוק את הנחמה הזאת? בשבת קודש דיקא, כי שבת זה ענין של אור, ולכן דיקא בשבת מנחמים אותו, כי הרי שרוי בחושך, ומאירים לו עתה האור הגדול של שבת, שזו קדושת הצדיק, כי הצדיק נקרא שבת, היינו שיזכה להתקרב אל הצדיק, ובזכותו יזכה לקבל חזרה את כל מה שנאבד ממנו (ליקו״מ ח״א סי' קפח), ויתקיים בו (שמות י, כג) ״וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר **בְּמוֹשְׁבֹתָם**״ - שזוכה לאור בחייו, ודיקא 'בְּמוֹשְׁבֹתָם' שבו יש צירוף של 'שבת', והוא נמצא בין אותיות המילה 'מום', איך תינצל מכל המומים והדברים הקשים והחשוכים? ע״י 'שבת' - שהיא באמצע, קדושת הצדיק, שהוא מאיר באור שבת קודש, הוא יגלה לך איך תזכה לאור הזה, ויתקיים בשלימות ״וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר **בְּמוֹשְׁבֹתָם**״.

הקב״ה יעזור לנו, שנזכה להיות מקורבים לצדיקים, וכך נזכה לחיים מאירים ושמחים, ולהיות אנשים כשרים באמת!

בוקר שבת קדש

בבוקר שבת קדש פרשת בא תשפ"ג, דיבר מו"ר שליט"א דיבורים נוראים ונפלאים מדברי רבינו במעשה א' מאבדת בת מלך

פתח ואמר מו"ר שליט"א: אנחנו אוחזים במעשה א' מאבדת בת מלך, שזו הנשמה של בר ישראל שהלכה ונתפסה ברשת הטמא של הס"מ, והשני למלך - שזה הצדיק - בא כדי לגאול אותה ולהוציא אותה מידי הסטרא אחרא, ואמרה לו שייחד לעצמו מקום משך שנה שלימה, שזה ענין של תפילה והתבודדות, כי העצה היחידית היא: **תפילה**, שאדם יהיה חזק בתפילה ובקשה שיזכה כבר לצאת מן הטומאה ולעלות אל הקדושה.

וזו המתנה שזכינו לקבל מרבינו ז"ל, ענין של תפילה והתבודדות, שאדם יהיה חזק בזה תמיד, לא משנה מתי, איפה, באיזה מצב, תמיד יש לו את חרב התפילה!

שזה סוד מה דאיתא בגמרא גבי רשב"י וכו' שמי שתורתו אומנותו פטור מן התפילה, וכי הכונה שלא התפללו? אלא 'אומנותו' לשון 'אמונתו', ענין של אמונה, היינו שהיו כ"כ חזקים באמונה, עד שזו היתה עבודתם הקדושה - להתבודד אל הקב"ה, ולא היו צריכים לייחד זמן מיוחד לתפילה, אלא כל הזמן היו מדברים אל הקב"ה, באופן תדיר.

וכך אדם זוכה לגאול את נשמתו מן הטומאה; יש החושבים שצריכים כל מיני עבודות קשות, סיגופים ותעניות וכו', אבל מה יצא מזה לנשמה שלך?! אמנם סיגפת את הגוף - לא אכל, לא ישן, גלגול שלג, **אבל מה עם הנשמה?! היא רעבה וצמאה!** והתיקון הכי גדול זה לעסוק בתפילה והתבודדות, **זו העצה איך להוציא את הבת מלך - את הנשמה - מרשתו הטמאה של הס"מ!**

ומספר רבינו: **"ביום האחרון"** של השנה, וכל השנה קשורה לר"ה, וכאמור כמה פעמים, ובפרט עתה שאנחנו אוחזים בחודש שבט, וזו היתה הנסיעה הראשונה שרבי נתן ארגן לציון רביז"ל, עורר את אנ"ש לנסוע לציון רבינו, וצריכים בכל יום לבקש שנזכה להיות אצל רבינו בר"ה, ולא רק בחודש אלול קונים כרטיס ותו לא, אלא מתפללים על זה

בכל יום, שנזכה להיות אצל רבינו על ר״ה, כפי שציווה עלינו, ולדעת איך שכל השנה כולה קשורה לר״ה.

״היה הולך לשם וראה מעין הולך והמראה אדם והריח של יין״ - וכאמור לעיל, הבת מלך הזהירה אותו לבל ישתה יין כלל, ופה נחזור שוב על אזהרתו של רבינו שנשמור מאד מאד ממשקה המשכר, רבינו הקדוש אמר לא לשתות - לא שותים! לא יי״ש, לא וויסקי, לא עראק וכו׳ וכו׳, לא נוגעים בזה, זה ״בל יראה ובל ימצא״ - כמו שקראנו היום גבי חמץ בפסח, שלא ימצא כלל! אל תחזיק את זה בבית בטענה ״אם יבוא מישהו - נעשה ׳לחיים׳״, תעשה איתו ׳לחיים׳ על מיץ ענבים - יצאת ידי כל הדעות... לא שותים יין! רק בקידוש והבדלה, ד׳ כוסות בפסח, ותו לא.

[אלו המשקאות חריפים, הבקבוקים שלהם הם בצורות מעניינות ולא רגילות והכל הוא מעשה הס״מ כדי לפתות את האדם שיתפתה לקנות ולשתות, וצריכים להישמר מזה מאד מאד].

וכן אותו דבר לגבי עישון, אם רבינו אמר לא לעשן - לא מעשנים! אמנם זה קשה, לא קל, אבל צריכים לעבוד על זה. ומי מדבר על סמים, ה׳ ישמור, שזה סם המוות ממש, צריכים להתרחק מזה בתכלית הריחוק! ומי שנתפס בזה ה״י, הוא צריך רחמים רבים להיגמל מזה, וראוי לו מאד לילך למקום שגומלים מהשטויות האלו, וגם אז זקוק לרחמים רבים שיועיל לו...

אם אנחנו נקראים על שם רבינו - אנחנו צריכים לציית את רבינו!

ממשיך רבינו לספר: **״ושאל את המשרת: הראית שזה מעין, וראוי שיהיה בו מים והמראה אדמומית והריח של יין?״** וכאן היה לו ניסיון, כי הריח את ריח היין מתוך המעין, **״והלך וטעם מהמעין״**, לא זכה לעמוד בניסיון, וטעם מהמעין **״ונפל ויישן מיד כמה שנים עד שבעים שנה״** - שזה מה שאומר רבינו (ליקו״מ ח״א סי׳ ס) שיש בני אדם הישנים את ימיהם, ואין להקב״ה נחת מהם, ואפילו מהתורה והתפילה שלהם אין להקב״ה נחת, זה דיבור קצת ׳חריף׳ של רבינו, אבל כך אמר רבינו, והיינו שכל המוח שלהם נמצא ושרוי בשינה עמוקה, אמנם הוא הולך ומסתובב, אבל כך מוצאים ג״כ אצל ילדים

בפרט, שבאמצע השינה הולכים ומסתובבים [והעצה אז היא לא להפריע להם, אלא הוא יסתובב מעט וישוב למיטתו], כי לפעמים אדם ישן שבעים שנה, המוח שלו בשינה.

ממשיך רבינו בתורה ס׳ הנ״ל ואומר שהצדיק הוא זה שמעורר מן השינה, הצדיק הוא מעורר את האדם: **מה איתך?! מדוע אתה ישן את ימיך?! מתי תחוס ותחמול על עצמך - על הנשמה שלך?!**

ואיך יודעים שאדם לא ישן? בזה שהוא מדבר אל הקב״ה! בזה שאדם מתבודד בזה הוא מראה שהוא ער, כי הוא מדבר!

הצדיק מזכה את האדם שיזכה להתעורר מהשינה שלו, שיזכה לקום ולהתחדש, וכמו שקראנו היום בתורה (שמות יב, ב): ״הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה״, מוזכר ג״פ ענין של התחדשות, להורות על חזקה של מידה נפלאה זו, כמה אדם צריך להתחדש כל ימיו, ולהתעורר מן השינה העמוקה שלו, שלא יתקיים אצלו **״מי איכא דניים ע׳ שנין״.**

ממשיך רבינו ומספר: **״והיו הולכין חילות רבות עם השייך להם, מה שנוסע אחריהם (שקורין אובאזין) והמשרת הטמין עצמו מחמת החילות״** כי הוא חשש והתיירא מהם, אמנם הוא היה גבאי ומשרת, אך כשהם עברו - הוא פחד, והשני למלך היה ישן, כאמור.

״אחר כך הלכה מרכבה ועגלות צב, ושם ישבה הבת מלך״ - היא אמנם היתה עדיין שבויה בידי הסט״א והקליפות, אבל בתוך כך היא הגיעה אליו, **״ועמדה שם אצלו, וירדה וישבה אצלו והכירה אותו. והיתה מנערת אותו מאד, ולא ננער״** כי נפל לשינה עמוקה כנ״ל.

״והתחילה לקבל עליו אשר כמה וכמה יגיעות וטרחות גדולות מאד שהיו לו זה כמה וכמה שנים כדי להוציא אותי, ובשביל אותו היום שהיה יכול להוציאני ואבדו, והיתה בוכה מאד על זה, כי יש רחמנות גדול עליו ועלי, שכל כך זמן שאני כאן, ואיני יכול לצאת״ - כאן הנשמה קובלת לאדם: **מתי תרחם עלי ותוציא אותי מכל הטומאה הזאת?!** זה ענין של אתערותא דלעילא שבאה לאדם,

שהוא מתעורר על ידי הנשמה שלו, שמתחננת ובוכה לאדם שירחם עליה, שתזכה לצאת מהכלא שהיא שרויה בו, ולזכות לחירות אמיתית.

מסיים רבינו: **"אחר כך לקחה פאטשיילע [מטפחת] מעל ראשה וכתבה עליו בדמעות שלה והניחה אצלו ועמדה וישבה במרכבתה, ונסעה משם"** - מוהרא"ש זי"ע מביא בפירושו 'נהרי אפרסמון', שענין של מטפחה הוא שמירה ממחשבות זרות, שזה כלל הבלבולים שעוברים על האדם, כל מיני מחשבות שונות ומשונות המתרוצצות לו במוחו, ומבלבלים אותו לגמרי, בלבול אחר בלבול, ואינו יודע לשית עצה לנפשו, אבל העצה היא: **אחדותו יתברך**, כמובא בדברי רבינו (ליקו"מ ח"א סי' נא), שאמת יש רק אחת, הקב"ה הוא אמת, ואם מכניס את הקב"ה שהוא אחד בתוך מוח מחשבתו, בזה מסלק את כל אלו הבלבולים שבמוחו, כי א"א לשני מחשבות יחדיו (ליקו"מ ח"ב סי' נ), ולכן עליו להכניס בידיעתו היטב במוחו את אחדותו יתברך, את הקב"ה, וכך יזכה לצאת מכל הבלבולים.

הקב"ה יעזור לנו, שנזכה להיות מקורבים לצדיקים, וכך נזכה להשפעות טובות בכל העניינים, ונזכה לישועה שלימה!

פָּרָשַׁת בֹּא תש״פ

לֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ

דִּבֵּר מו״ר שְׁלִיטָ״א דִּבּוּרִים נוֹרָאִים
וְנִפְלָאִים מֵעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת הָעֲצוּמָה
הַנּוֹבַעַת מִפָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ

פְּתַח וְאָמַר מו״ר שְׁלִיטָ״א: אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ **פָּרָשַׁת בֹּא**, וְצַדִּיקִים אָמְרוּ שֶׁשַּׁבָּת זוֹ הִיא מֵעֵין חַג הַפֶּסַח, שֶׁהִנֵּה אָנוּ קוֹרִין עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם, וּגְאֻלָּתָם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּרִיאָה בַּתּוֹרָה מְעוֹרֶרֶת אֶת הַזְּמַן, שֶׁהִנֵּה עִנְיַן יְצִיאַת מִצְרַיִם שַׁיָּךְ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁהֲרֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ אֶת הַמְּצָרִים שֶׁלּוֹ, וְאֶת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו - שֶׁזֶּה 'מִצְרַיִם', וְעַתָּה אָנוּ יוֹצְאִים מִכָּל הַמְּצָרִים וְנִגְאָלִים מִתַּחַת יַד פַּרְעֹה - שֶׁזֶּה הַפֶּ״ה רַ״ע, פֶּה טָמֵא, שֶׁרוֹצֶה רַק לִשְׁבֹּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְכֹחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת - מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אָנוּ זוֹכִים לְהִגָּאֵל.

וְהִנֵּה, עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבְרִים אֵלּוּ הַמְּצָרִים, וְאֵין כָּזֶה דָּבָר שֶׁאֶחָד יַגִּיד ״עָלַי לֹא עוֹבֵר כְּלוּם״, אֶלָּא כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ הַמְּצָרִים שֶׁלּוֹ וְהַבְּעָיוֹת שֶׁלּוֹ, אָמְנָם אֶחָד פָּחוֹת וְאֶחָד יוֹתֵר, אֲבָל לְכָל אֶחָד יֵשׁ זֹאת, וַחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (לְמַדְנוּ אֶת זֶה בַּ׳דַּף הַיּוֹמִי׳ לֹא מִזְּמַן, בְּרָכוֹת לג:): **״חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה״**, וְלֵידַע שֶׁהַכֹּל זֶה לְטוֹבָתוֹ, וְזֶה בִּשְׁבִיל 'לִבְנוֹת' אוֹתוֹ, וְהַיְנוּ שֶׁבִּלִי זֶה הוּא לֹא יוּכַל לְהִתְקַדֵּם עוֹד שְׁלָב בַּחַיִּים, וְזֶה 'בּוֹנֶה' אוֹתוֹ.

אוּלָם לִכְאוֹרָה צָרִיךְ כָּאן הַסְבֵּר, הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, הֲרֵי סוֹף סוֹף הָיְתָה כָּאן צָרָה, הָיְתָה כָּאן רָעָה, וְהֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְהַשְׁוֹוֹת אֶת זֶה לִזְמַן שֶׁל טוֹבָה וְשִׂמְחָה, וּלְבָרֵךְ עַל שְׁנֵיהֶם אוֹתוֹ דָּבָר?!

וְהִנֵּה, מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע סִפֵּר תָּמִיד אֶת הַמַּעֲשֶׂה עַל הָרַבִּי ר׳ זוּשָׁא זי״ע, שֶׁמִּמַּעֲשֶׂה זֶה אֶפְשָׁר לְהָבִין זֹאת. וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, שֶׁפַּעַם שַׁאֲלוּ אֶת הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ זי״ע אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזּוֹ - הֵיאַךְ מֻסְבָּר עִנְיַן בְּרָכָה עַל הָרָעָה כְּמוֹ שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, וְעָנָה וְאָמַר לְהַשּׁוֹאֲלִים, שֶׁיֵּלְכוּ אֶל תַּלְמִידוֹ ר׳ זוּשָׁא, וְכָךְ יֵדְעוּ הֵם אֶת הַתְּשׁוּבָה.

וְהִנֵּה יָדוּעַ, שֶׁר׳ זוּשָׁא עָבַר הַרְבֵּה מְאֹד בְּחַיָּיו, מִבַּית וּמִבַּחוּץ, וּבִפְרָט כְּשֶׁהָיָה בַּגָּלוּת עִם אָחִיו הָרַבִּי ר׳ אֱלִימֶלֶךְ זי״ע, וְהִנֵּה הֵם מַגִּיעִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁבּוֹ הָיָה ר׳ זוּשָׁא, וְר׳ זוּשָׁא הָיָה בַּפִּנָּה - בֵּין תַּנּוּר

לְכִירַיִם, וְהֵם נִגְּשׁוּ אֵלָיו וּשְׁאָלוּהוּ הַאִם הוּא ר׳ זוּשָׁא, וּשְׁאָלוּהוּ עִנְיַן זֶה - מַה פֵּרוּשׁ הַגְּמָרָא בָּזֶה.

עָנָה וְאָמַר לָהֶם ר׳ זוּשָׁא: **״רַע? ! לְעוֹלָם לֹא הָיָה לִי רַע ! מֵעוֹלָם אֵין לִי רַע ! מַה זֶּה רַע? !״**... וְהַיְנוּ שֶׁאֵיךְ יַעֲנֶה לָהֶם עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה פֵּרוּשׁוֹ... וְכַנַּ״ל שֶׁר׳ זוּשָׁא עָבַר הַרְבֵּה מְאֹד בְּחַיָּיו, וְהִנֵּה אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה זֶּה רַע... וְזֶה בְּעַצְמוֹ מוּסַר נוֹרָא וְנִפְלָא לָאָדָם, וְהִתְעוֹרְרוּת רַבָּה עַד מְאֹד, שֶׁצַּדִּיק שֶׁעוֹבֵר כָּל כָּךְ הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה זֶּה רַע, אַזַי כָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, תֵּדַע שֶׁאֵין זֶה רַע חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא זֶה רַק לְטוֹבָתְךָ, וְכַנַּ״ל.

וְזֶה עִנְיַן שֶׁהַצַּדִּיק מוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵהַמְצָרִים שֶׁלּוֹ, הַיְנוּ שֶׁמְּגַלֶּה לוֹ שֶׁמַּה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו זֶה אֵינוֹ רַע חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא זֶה רַק לְטוֹבָתוֹ, וְרַק אִם תִּפְתַּח אֶת פִּיךָ וּתְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ - תִּזְכֶּה לְכָל מַה שֶּׁתִּרְצֶה, וְהַצַּדִּיק חוֹמֵל עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, יְהֵיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, לְלֹא שׁוּם הַבְדֵּל, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מוֹצְאִים בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ אוֹמֵר לְפַרְעֹה (שְׁמוֹת י׳, ט): **״בְּנְעָרֵינוּ וּבְזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבְבְנוֹתֵינוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבְבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה׳ לָנוּ״**, וְהִנֵּה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים עַל שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, שֶׁהִיא הָיְתָה שִׂמְחָה מְיֻחֶדֶת, וּמִשָּׁם שׁוֹאֲבִין רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְכוּ׳, וְהַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת שֶׁשָּׁם הָיוּ ב׳ סוּגִים (סֻכָּה נג.): **״יֵשׁ מֵהֶן אוֹמְרִים אַשְׁרֵי יַלְדוּתֵנוּ שֶׁלֹּא בִּיְשָׁה אֶת זְקֻנוּתֵנוּ - אֵלּוּ חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה, וְיֵשׁ מֵהֶן אוֹמְרִים אַשְׁרֵי זְקֻנוּתֵנוּ שֶׁכִּפְּרָה אֶת יַלְדוּתֵנוּ - אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, אֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹמְרִים אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא, וּמִי שֶׁחָטָא יָשׁוּב וְיִמְחֹל לוֹ״**, כִּי אֶת יְמֵי הַנַּעֲרוּת צָרִיךְ לְנַצֵּל הֵיטֵב, וּכְמוֹ שֶׁמּוֹהֲרָא״שׁ זי״ע פֵּרֵשׁ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ (בְּפָרָשַׁת הָעֲקֵדָה, בְּרֵאשִׁית כב, ג): **״וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ״**, שֶׁבְּפַשְׁטוּת הַכַּוָּנָה עַל אֱלִיעֶזֶר וְיִשְׁמָעֵאל, אוּלָם מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע פֵּרֵשׁ שֶׁהַכַּוָּנָה הִיא עַל יְמֵי הַנְּעוּרִים שֶׁנִּצְלָם בִּקְדֻשָּׁה, אַזַי זֶה מַה שֶּׁעָזַר לוֹ, וְזֶה: **״וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ״** - לָקַח אֶת שְׁנוֹת נְעוּרָיו, וְהָיוּ לוֹ לְעֵזֶר, כִּי צָרִיךְ לְנַצְלָם הֵיטֵב.

וְצָרִיךְ לֵידַע, אֲשֶׁר אֵין זֶה תָּלוּי בְּאֵיזֶה גִּיל נִמְצָא הָאָדָם, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא כְּבָר זָקֵן, אֲבָל הוּא מִתְחַדֵּשׁ תָּמִיד וְהוּא נַעַר צָעִיר. כִּי בֶּאֱמֶת זֶה נִפְלָא בְּיוֹתֵר שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְנַצֵּל אֶת יְמֵי נְעוּרָיו בִּקְדֻשָּׁה וְכוּ׳, וּמַתְמִיד בַּתּוֹרָה וְכוּ׳, וְעוֹלֶה וּמִתְעַלֶּה, אַךְ אָדָם שֶׁלֹּא נִצְלָם כָּרָאוּי, הַאִם יִתְיָאֵשׁ

חַס וְשָׁלוֹם?! אֶלָּא זֶה מַה שֶּׁחָכְמִינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים כָּאן, שֶׁאִלּוּ שֶׁלֹּא נִצְּלוּ כָּרָאוּי, אַךְ **"זְקִנוּתָם מְכַפֶּרֶת עַל יַלְדוּתָם"**, וְהַיְנוּ שֶׁזֶּה הַלִּמּוּד הַנִּפְלָא הַזֶּה, שֶׁתָּמִיד אֶפְשָׁר לְתַקֵּן, וְזֶה לֹא תָּלוּי בְּגִיל מְסֻיָּם, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם כְּבָר זָקֵן הוּא - עַתָּה יְתַקֵּן הַכֹּל, וְיַעֲלֶה בְּקְדֻשָּׁה.

וְזֶה מַה שֶּׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ אוֹמֵר כָּאן לְפַרְעֹה: **"בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ"** - הַיְנוּ הֵן אִלּוּ שֶׁנִּצְּלוּ הֵיטֵב אֶת יְמֵי נְעוּרֵיהֶם, שֶׁזֶּה **"בִּנְעָרֵינוּ"**, וְהֵן אִלּוּ שֶׁעַתָּה - בְּזִקְנוּתָם, מְכַפְּרִים עַל יְמֵי נְעוּרֵיהֶם, שֶׁזֶּה **"וּבִזְקֵנֵינוּ"**, אֶת כֻּלָּם הַצַּדִּיק גּוֹאֵל וּמוֹצִיא מִן הַמֵּצַר!

וּמַמְשִׁיךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְאוֹמֵר: **"בְּבָנֵינוּ וּבְבְנוֹתֵנוּ"** - שֶׁזֶּה הַנֹּעַר, וְזֶה הֲכִי חָשׁוּב - הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת, שֶׁפַּרְעֹה הָרָשָׁע כְּבָר מִתְּחִלָּה רָאִינוּ שֶׁהוּא תָּפַס עַצְמוֹ הָעִקָּר עַל הַתִּינוֹקוֹת, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בַּהֶמְשֵׁךְ, שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ אוֹמֵר שֶׁכֻּלָּם יוֹצְאִים, אַךְ פַּרְעֹה אוֹמֵר (שְׁמוֹת י, יא): **"לֹא כֵן"**, אֶלָּא: **"לְכוּ נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת הַוָיְ"ה כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְּשִׁים"** - שֶׁפַּרְעֹה אָנוּ מוֹצְאִים גַּם, שֶׁפַּרְעֹה הָרָשָׁע חוֹשֵׁב שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מַה מֹּשֶׁה רַבֵּנוּ מְבַקֵּשׁ וְרוֹצֶה... וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְלַמֵּד אוֹתוֹ אֵיךְ לַעֲבוֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא... מַה שֶּׁעַל זֶה נֶאֱמַר הַמָּשָׁל שֶׁאוֹמְרִים לְדֻבּוֹרָה: "לֹא מִדּוּבְשֵׁךְ וְלֹא מֵעוּקְצֵךְ" - לֹא צָרִיךְ אֶת הָעֻצּוֹת שֶׁלְּךָ, וְלֹא אֶת הַשִּׁיעְבּוּד שֶׁלְּךָ. וְאָנוּ מוֹצְאִים פֹּה עוֹד, שֶׁפַּרְעֹה הָרָשָׁע רוֹצֶה שֶׁרַק הַגְּבָרִים יֵלְכוּ, וְהַטַּף יִשָּׁאֲרוּ, כִּי זֶה כָּל רְצוֹנוֹ הַטָּמֵא, שֶׁהַגְּבָרִים יֵלְכוּ, וְכָךְ יוּכַל הוּא לְתַפֵּס אֶת הַנַּעַר. וּכְמוֹ שֶׁגָּזַר בַּתְּחִלָּה, לִזְרֹק דַּיְקָא אֶת הַתִּינוֹקוֹת לַיְאוֹר. אַךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עוֹמֵד לְנֶגְדּוֹ חָזָק וְאַיְתָן, וְאוֹמֵר לוֹ: **"בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג ה' לָנוּ"** - אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ נֵצֵא! עִם הַבָּנִים וְעִם הַבָּנוֹת, כֻּלָּם!

וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ אוֹמֵר גַּם **"בְּצֹאנֵנוּ וּבִבְקָרֵנוּ"** - שֶׁזֶּה הוֹלֵךְ עַל כָּל אֵלּוּ שֶׁהֵם מַמָּשׁ בִּבְחִינַת צֹאן וּבָקָר וְכוּ', שֶׁגַּם הֵם יֵצְאוּ יַחַד אִתָּנוּ מִמִּצְרַיִם, וְלָמָּה? **"כִּי חַג ה' לָנוּ"** - שֶׁהִנֵּה דִּבַּרְנוּ מִזֶּה כְּבָר, שֶׁבִּפְרָט בְּחִנּוּךְ הַיְלָדִים, צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּחִינָה שֶׁל "חַג" - חֲגִיגָה וְשִׂמְחָה, וְלֹא חַס וְשָׁלוֹם בְּקַפְּדָנוּת וּבְכַעַס, שֶׁמִּזֶּה לֹא יוֹצֵא שׁוּם דָּבָר טוֹב, אֶלָּא אַדְרַבָּה, זֶה גּוֹרֵם אֶת הֵפֶךְ הַטּוֹב, לָכֵן צְרִיכִים לִהְיוֹת בְּחִנּוּךְ בִּבְחִינַת "חַג", וְאֶת כֻּלָּם מַכְנִיסִים בְּתוֹךְ הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת, גַּם הַצֹּאן וְהַבָּקָר... וּכְמוֹ שֶׁמְּסֻפָּר עַל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי"ע, שֶׁכְּשֶׁקִּבֵּל אֶת הַשַּׁבָּת

בַּשָּׂדֶה, אֲזַי הִגִּיעוּ הָעִזִּים וְהַכְּבָשִׂים וְכוּ׳ וְהֵחֵלּוּ גַּם כֵּן לִרְקֹד וְכוּ׳ מִגְּדֶל הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה... כִּי זוֹ מַעֲלַת הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מְשַׂמֵּחַ הַכֹּל, וּמַכְנִיס אֶת כֻּלָּם בְּזֶה, בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכְּלָל, וְרוֹצֶה לִגְאֹל אֶת כֻּלָּם מִכָּל הַמְּצָרִים שֶׁלָּהֶם.

וּלְדִגְמָא, הִנֵּה יֵשׁ לָאָדָם מֵצַר בְּעִנְיַן פַּרְנָסָה, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי יִזְכֶּה כְּבָר לְפַרְנָסָה בְּרֶוַח, אֲבָל הַצַּדִּיק מוֹצִיא אוֹתְךָ מֵהַמֵּצַר הַזֶּה, וּמְלַמֵּד אוֹתְךָ שֶׁאַתָּה צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה לְךָ אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן. הִנֵּה אָדָם אוֹמֵר: "מֵהֵיכָן תִּהְיֶה לִי פַּרְנָסָה... רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָה עִם הַפַּרְנָסָה?!"... וְהִנֵּה, אִם אָדָם יֵשׁ לוֹ אֱמוּנָה, אֲזַי זוֹכֶה שֶׁפִּתְאֹם הִנֵּה מַגִּיעָה לוֹ אֵיזוֹ הַלְוָאָה וְכַדּוֹמֶה. וּכְמוֹ שֶׁשָּׁמַעְנוּ רַבּוֹת פְּעָמִים מִמּוֹהֲרָא״שׁ זי״ע שֶׁהָיָה אוֹמֵר "אֲנִי לֹא דּוֹאֵג רַק עַד שַׁבָּת"... כִּי מִיָּד כְּשֶׁמַּגִּיעַ שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אֲזַי נִשְׁפָּעִים כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ יְכוֹלִים לִפְעֹל אֶת כָּל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁאָדָם צָרִיךְ, וּכְבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה, שֶׁזֶּה כְּבֶן הַשּׁוֹאֵל מֵאָבִיו, הִנֵּה יֶלֶד רוֹצֶה סַכָּרִיָּה, וַהֲרֵי הוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ "לְנַדְנֵד" לְאַבָּא אוֹ לְאִמָּא... וּבִפְרָט אִם הוּא חָמוּד, אַדְרַבָּה, לָמָּה לֹא?!... אוֹתוֹ דָּבָר אֲנַחְנוּ - בָּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁמְּבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל צָרְכֵּנוּ. אָמְנָם יֵשׁ יֶלֶד שֶׁהוּא שׁוֹבָב - וּכְמוֹ הַיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁנִּקְרָאִים יְמֵי הַשּׁוֹבָבִי״ם, וּבֶאֱמֶת הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (בְּרָכוֹת ג.): **"אוֹי לָהֶם לַבָּנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שֻׁלְחָן אֲבִיהֶם"** - הֲרֵי שֶׁגָּלִינוּ מִשֻּׁלְחָן אֲבִינוּ, אֲבָל צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ אוֹתָנוּ!

[אַגַּב, בְּעִנְיַן זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה (וּמוּבָא בְּשִׂיחוֹת מוֹהֲרָא״שׁ), שֶׁהָיָה אֶחָד שֶׁהִתְקָרֵב לְמוֹהֲרָא״שׁ זי״ע, וְהוּא הָיָה מְבֻגָּר, אַךְ הָיָה תָּמִים. וְהִנֵּה הוּא הִתְחִיל לִגְרֹס אֶת הַשַּׁ״ס, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַגְּמָרָא הַזֹּאת (שֶׁהִיא בִּתְחִלַּת הַשַּׁ״ס, כַּנַּ״ל דַּף ג.): **"אוֹי לָהֶם לַבָּנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שֻׁלְחָן אֲבִיהֶם"**, הֵחֵל לוֹמַר: "מָה הַבְּעָיָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם? אָז תַּחְזִיר אוֹתָם בְּחָזָרָה!... הֲכִי טוֹב! לָמָּה לוֹמַר "אוֹי"?!"... וְסִפְּרוּ זֹאת לְמוֹהֲרָא״שׁ זי״ע, וּמוֹהֲרָא״שׁ נֶהֱנָה מְאֹד מִגְּדֶל תְּמִימוּתוֹ. וּלְבַסּוֹף סִיֵּם אֶת הַשַּׁ״ס, וּבִשֵּׂר זֹאת לְמוֹהֲרָא״שׁ, וְאָז שְׁאָלוֹ מוֹהֲרָא״שׁ גַּבֵּי סְעֻדַּת סִיּוּם, וְעָנָה שֶׁעָשָׂה בְּאֵיזֶה בֵּית מִדְרַשׁ, וְאָז עָנָה וְאָמַר מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע, שֶׁהִנֵּה עָשִׂיתָ טוֹבָה כָּל כָּךְ גְּדוֹלָה לְאָדָם, גָּמַר בִּזְכוּתְךָ אֶת הַשַּׁ״ס, וְהִנֵּה הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה סִיּוּמִים בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים.... אוּלָם כַּנַּ״ל, אַף עַל פִּי שֶׁגָּלִינוּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ אוֹתָנוּ תָּמִיד, כִּי אָנוּ בָּנִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ אוֹתָנוּ תָּמִיד].

וְזֶה הַזְּמַנִּים הַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ שֶׁאָנוּ נִמְצָאִים בָּהֶם עַתָּה, שֶׁהִנֵּה אָנוּ יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם - מִכָּל הַמְּצָרִים הַקָּשִׁים שֶׁל פַּרְעֹה - פֶּ״ה רַ״ע, וּמַתְחִילִים הַתְחָלָה חֲדָשָׁה בְּחַיֵּינוּ, עַל אַף שֶׁעָבַר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעָבַר, עַתָּה מַתְחִילִים מֵחָדָשׁ לַעֲשׂוֹת עוֹד טוֹב וְעוֹד טוֹב.

וְהִנֵּה, כְּשֶׁמַּגִּיעִים זְמַנִּים מְיֻחָדִים כָּאֵלּוּ, זְמַנִּים שֶׁל תְּשׁוּבָה וְהִתְעוֹרְרוּת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, רַבּוֹת פְּעָמִים לֵב הָאָדָם נִשְׁבָּר בְּקִרְבּוֹ, שֶׁהִנֵּה אָמְנָם עַתָּה הוּא מַתְחִיל הַתְחָלָה חֲדָשָׁה, וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, אֲבָל עַד עַתָּה אֹבֵד הַרְבֵּה מְאֹד זְמַן יָקָר שֶׁהָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה דְּבָרִים טוֹבִים, אַף מֵחֲמַת שֶׁהָיָה רָחוֹק, וְלֹא יָדַע מֵהַקְּדֻשָּׁה, לֹא זָכָה לְכָךְ, וְלָכֵן הוּא נִשְׁבָּר, כִּי הֵן אֱמֶת שֶׁעַתָּה הוּא מַתְחִיל הַתְחָלָה חֲדָשָׁה, אֲבָל מָה עִם כָּל הַיָּמִים וְהַזְּמַנִּים שֶׁהָיוּ עַד עַתָּה?

עַל זֶה יֵשׁ לָנוּ אֶת הַדִּין שֶׁמּוּבָא רַבּוֹת בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בַּגְּמָרָא, וְהוּא הַדִּין שֶׁל ״**בְּרִירָא**״, שֶׁבְּפַשְׁטוּת פֵּרוּשׁ הַדִּין הוּא, שֶׁיֵּשׁ פְּעָמִים שֶׁאוֹמְרִים בַּהֲלָכָה הַכְּלָל שֶׁל ״**הוּבְרַר הַדָּבָר לְמַפְרֵעַ**״, וְכָךְ יְכוֹלִים לִפְסֹק אֶת הַדִּין [וְזֶה לְכָל מִינֵי דִּינִים שׁוֹנִים].

וְהִנֵּה, מוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל מְבָאֵר אֶת עִנְיָן זֶה לְעִנְיָן שֶׁל תְּשׁוּבָה, שֶׁהִנֵּה אַף אִם אָדָם הָיָה עַד עַתָּה רָחוֹק מְאֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא זָכָה לְקַיֵּם מִצְוֹות, וְלֹא יָדַע מִזֶּה כְּלָל וּכְלָל, וְהִנֵּה עַתָּה הוּא מִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְחָפֵץ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳ וְכוּ׳, אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהֻבְרַר הַדָּבָר לְמַפְרֵעַ שֶׁכָּךְ הָיָה רְצוֹנוֹ בַּתְּחִלָּה, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מְמַלֵּא וּמַשְׁלִים אֶת כָּל מַה שֶּׁחִסֵּר בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַזְּמַנִּים שֶׁעָבְרוּ עָלָיו בַּחֹשֶׁךְ, שֶׁעַתָּה הוּא עוֹשֶׂה מִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּמִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, ״וְאָז״ - רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם - **״יוּבְרַר הַדָּבָר לְמַפְרֵעַ שֶׁבֶּאֱמֶת תָּמִיד תָּמִיד רָצִיתִי וְחָפַצְתִּי בַּטּוֹב כְּמוֹ עַתָּה, אָז שֶׁיֶּחְשַׁב לִי כְּאִלּוּ מֵאָז כְּבָר אֲנִי בַּטּוֹב״.**

וְהִנֵּה, בַּגְּמָרָא יֵשׁ מַחְלֹקֶת הַאִם בֶּאֱמֶת הַדִּין הַזֶּה שֶׁל ״**בְּרִירָא**״ הוּא קַיָּם אוֹ שֶׁלֹּא נוֹקְטִים כָּךְ, וּלְמַסְקָנָא דִּדְינָא ״**יֵשׁ בְּרִירָא בִּדְרַבָּנָן**״, הַיְנוּ בִּדְבָרִים שֶׁהֵם בִּדְינִים דְּרַבָּנָן וְלֹא בִּדְינִים מִדְּאוֹרַיְיתָא, יֵשׁ בְּרֵירָא.

וּלְעִנְיָנֵנוּ הַלִּמּוּד בָּזֶה הוּא, שֶׁזֶּה עִנְיָן אֱמוּנַת חֲכָמִים, שֶׁהַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הֵם אֵלּוּ אֲשֶׁר מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ אֶת הַלִּמּוּד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, שֶׁתָּמִיד אֶפְשָׁר

לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ, וְאָז מֻבְרָר לְמַפְרֵעַ כְּאִלּוּ מֵאָז כְּבָר עָשִׂינוּ טוֹב, וְזֶה: "יֵשׁ **בְּרֵירָא בִּדְרַבָּנָן**" - 'בִּדְרַבָּנָן' דַּיְקָא, כִּי אֶת זֶה הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ, וְעַל יָדָם אָנוּ זוֹכִים לֵידַע מִכְּאֵלּוּ לְמוּדִים נִפְלָאִים, וְהִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה עַל כָּל דָּבָר וְעִנְיָן, וְעַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְזַכֵּנוּ לִהְיוֹת תָּמִיד מְקֻשָּׁרִים לְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים, וְשֶׁנִּזְכֶּה כְּבָר לָצֵאת מִכָּל הַמְּצָרִים שֶׁלָּנוּ, וְנִזְכֶּה בְּקָרוֹב מַמָּשׁ לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה, אָמֵן.

***

קְדוּשָׁא רַבָּא – סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת

דִּבֵּר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א דִּבּוּרִים נוֹרָאִים
וְנִפְלָאִים בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל,
מַעֲשֵׂה י"א מִבֶּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ

פְּתַח וְאָמַר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א: אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּהַמַּעֲשֶׂה מִבֶּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ, וְהִנֵּה דִּבַּרְנוּ שֶׁיֵּשׁ אֶת אִישׁ הַיַּעַר - שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא אָמַר לְהַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי שֶׁיֵּלֵךְ אֶל הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית וְהַמֶּלֶךְ חָכָם, וְהִסְבַּרְנוּ שֶׁהַכַּוָּנָה שֶׁהַמְּדִינָה הִיא טִפְּשִׁית, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֶת הַלִּמּוּד הַזֶּה שֶׁל "אֵינִי יוֹדֵעַ", וְ'הַמֶּלֶךְ חָכָם' הַיְנוּ שֶׁמַּכִּירִים בִּגְדֻלָּתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּי בֶּאֱמֶת, זֶה שֶׁאוֹמֵר תָּמִיד "אֲנִי יוֹדֵעַ", "אֲנִי יוֹדֵעַ", הוּא בְּוַדַּאי אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, מָה אַתָּה יוֹדֵעַ?!... אוּלָם מֵאֵידָךְ, מִי שֶׁבֶּאֱמֶת עוֹסֵק בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הוּא מִגַּלֶּה בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּמָּה הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ.

וְהִסְבִּיר וּבֵאֵר זֹאת מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, וְאָמַר שֶׁזֶּה שֶׁאוֹמֵר "אֲנִי יוֹדֵעַ", "אֲנִי יוֹדֵעַ", הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, וְכַנַּ"ל, מִשּׁוּם שֶׁמַּה כְּבָר אַתָּה יוֹדֵעַ?!... אֲבָל כְּכָל שֶׁאָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ בְּקְדֻשָּׁה - הִנֵּה כְּמוֹ עַתָּה שֶׁזָּכִינוּ לְהַתְחִיל אֶת הַשַּׁ"ס מֵחָדָשׁ בְּמִסְגֶּרֶת ה"דַּף הַיּוֹמִי", וְאָדָם מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַתְחִיל לִלְמֹד אֶת ה"דַּף הַיּוֹמִי" כָּל יוֹם, אֲזַי בְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא לוֹמֵד עוֹד מַשֶּׁהוּ, וְרוֹאֶה עוֹד מַשֶּׁהוּ חָדָשׁ שֶׁלֹּא יָדַע עַד עַתָּה, הֲרֵי נִכְנֶסֶת בּוֹ הַיְדִיעָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד כַּמָּה הוּא לֹא יָדַע כְּלוּם עַד עַכְשָׁו, כִּי בְּכָל פַּעַם נִפְתָּחִים בְּפָנָיו דְּבָרִים חֲדָשִׁים, וְהוּא רוֹאֶה עַד כַּמָּה הוּא לֹא יוֹדֵעַ, וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד הַרְבֵּה מְאֹד מַה לְהַשִּׂיג.

וְאָמַר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁזּוֹ מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם תָּמִיד עוֹלִים מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, וְתָמִיד מַשִּׂיגִים הַשָּׂגוֹת חֲדָשׁוֹת, וּמְגַלִּים דְּבָרִים חֲדָשִׁים, וְרוֹאִים שֶׁלֹּא רָאוּ וְלֹא יָדְעוּ זֹאת עַד עַתָּה, לָכֵן

הַצַּדִּיקִים יֵשׁ לָהֶם אֶת עִנְיָן זֶה, וּכְמוֹ שֶׁרָאוּ אֵצֶל מוֹהַרְנַ"תְ זַ"ל, שֶׁתָּמִיד הָיָה רָגִיל לוֹמַר: "אֵינִי יוֹדֵעַ", "לֹא יוֹדֵעַ". וּכְמוֹ שֶׁמְּזְכָּר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב, סִימָן פג; שָׁם חֵלֶק ב, סִימָן ז, וּמְקוֹרוֹ מִסִּפֶר קַדְמוֹן) הַלָּשׁוֹן: **"תַּכְלִית הַיְדִיעָה שֶׁלֹּא נֵדַע"**, כִּי זוֹ תַּכְלִית הַיְדִיעָה, וְכַנַּ"ל שֶׁכָּךְ אָדָם מֵבִין עַד כַּמָּה הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ, הַיְנוּ בְּזֶה שֶׁיּוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג אֵיזֶה מַשֶּׂהוּ - מֵבִין וּמַשִּׂיג עוֹד יוֹתֵר עַד כַּמָּה אֵינוֹ יָדַע זֹאת מִקֹּדֶם, וְעַל כֵּן דַּיְקָא כְּשֶׁיּוֹדֵעַ וּמֵבִין אֵיזֶה עִנְיָן וְדָבָר, הוּא מֵבִין שֶׁבְּעֶצֶם הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ...

וּמָצִינוּ זֹאת בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ [שֶׁהָיָה לָנוּ זֹאת גַּם כֵּן בַּ"דַּף הַיּוֹמִי" - בְּרָכוֹת דַּף ג:], שֶׁאוֹמֵר הַפָּסוּק (שְׁמוֹת יא, ד): **"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה' כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם"**, וְהַיְנוּ לָשׁוֹן שֶׁל סָפֵק, וְלֹא בְּדִיּוּק "בַּחֲצוֹת", אֶלָּא "כַּחֲצוֹת", וְהַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר: "בַּחֲצוֹת", אוּלָם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אָמַר לָשׁוֹן שֶׁל סָפֵק. וַהֲרֵי זֶה כְּהַנַּ"ל, שֶׁלַּצַּדִּיקִים יֵשׁ אֶת הָעִנְיָן הַזֶּה שֶׁל: "אֵינִי יוֹדֵעַ", וְהֵם זוֹכִים לָעִנְיָן הַזֶּה, וְעַל כֵּן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אָמַר לָשׁוֹן שֶׁל סָפֵק, וְדוֹ"ק.

וְזֶה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, יב): **"לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב"** - הַיְנוּ, שֶׁאִם אָדָם יֵשׁ לוֹ אֶת הָעִנְיָן הַזֶּה שֶׁל "אֵינִי יוֹדֵעַ", שֶׁזֶּה: **"לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי"** - אֶת עִנְיָן הָ"אֵינִי יוֹדֵעַ" אֲנִי שָׂם עַל נַפְשִׁי, אֲזַי: **"מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב"** - אֲנִי זוֹכֶה לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה לַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה - "מֶרְכָּבָה דִּקְדֻשָּׁה", וְזוֹכֶה לִקְדֻשָּׁה נִפְלָאָה, כָּל זֶה דַּיְקָא עַל יְדֵי הָ"אֵינִי יוֹדֵעַ".

וְזֶה: **"מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם"** - שֶׁאַנְשֵׁי הַמְּדִינָה לֹא "חֲכָמִים" בְּעֵינֵיהֶם, אֶלָּא כַּנַּ"ל יֵשׁ לָהֶם אֶת הָעִנְיָן הַזֶּה שֶׁל "אֵינִי יוֹדֵעַ", וּמַמְלִיכִים עַל עַצְמָם אֶת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן מְבֻטָּלִים הֵם לַצַּדִּיק, כִּי (גִּיטִּין סב.) "מַאן מַלְכֵי? רַבָּנָן", וְהַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֶת הַבִּטּוּל לַצַּדִּיק.

וְעַתָּה הַבֵּן מֶלֶךְ וְעַבְדּוֹ הוֹלְכִים לְהַמְּדִינָה הַזֹּאת בִּשְׁלִיחוּת אִישׁ הַיַּעַר: **"וְהָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל. וְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיָה חוֹמָה סָבִיב לָהּ, וְאֵין נִכְנָסִין אֵלֶיהָ כִּי אִם בְּשַׁעַר אֶחָד, וּצְרִיכִים לְסַבֵּב כַּמָּה פַּרְסָאוֹת, עַד שֶׁבָּאִין אֶל הַשַּׁעַר לִכְנֹס אֶל הַמְּדִינָה"** - כִּי בְּוַדַּאי לִקְדֻשָּׁה כָּזֹאת לֹא בֹּא בְּקַלּוּת לְהַגִּיעַ, אֶלָּא צְרִיכִים לְסַבֵּב וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁזּוֹכִים

לָזֶה, אֲבָל אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא לְהַמְשִׁיךְ, וּכְמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ מְסַפֵּר: "וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַשַּׁעַר" - כִּי אִם אָדָם לֹא מִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא יֵשׁ לוֹ רָצוֹן, וְהוּא מְסוֹבֵב וְכוּ', אֲזַי בֶּאֱמֶת סוֹף כָּל סוֹף זוֹכֶה לָזֶה.

וּמַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זַ"ל וּמְסַפֵּר: **"בְּבוֹאָם אֶל הַשַּׁעַר, לֹא רָצוּ לְהָנִיחַ אוֹתָם לִכָּנֵס, הֱיוֹת שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַמְּדִינָה מֵת, וְנִשְׁאַר הַבֵּן מֶלֶךְ, וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה: בַּאֲשֶׁר שֶׁעַד עַכְשָׁו הָיוּ קוֹרְאִין אֶת הַמְּדִינָה דָּאס נַיירִישֶׁע לַאנְד אוּן דֶּער קְלוּגֶיר מַלְכוּת** (הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית וְהַמַּלְכוּת חֲכָמָה), **עַכְשָׁו יְהֵא קוֹרְאִין אוֹתָהּ לְהֶפֶךְ: דָּאס קְלוּגֶע לַאנְד אוּן דֶּער נַיירִישֶׁער מַלְכוּת** (הַמְּדִינָה חֲכָמָה וְהַמַּלְכוּת טִפְּשִׁית)" - שֶׁהִנֵּה הֵם בָּאוּ אֶל הַשַּׁעַר, אֲבָל מַה קּוֹרֶה? הַמֶּלֶךְ מֵת, הַצַּדִּיק נִפְטַר, וְעַכְשָׁו כָּל הַמְּדִינָה נַעֲשִׂים חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, הַהֶפֶךְ מֵהַנַּ"ל שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת בְּדַרְגַּת "אֵינִי יוֹדֵעַ", אֶצְלָם הֵם נִהְיוּ חֲכָמִים... וְכָל אֶחָד אוֹמֵר אֶת דַּעְתּוֹ וְעֶמְדָּתוֹ וְכוּ', וְהַמַּלְכוּת טִפְּשִׁית, כִּי בֶּאֱמֶת הַמֶּלֶךְ הִשְׁאִיר בֵּן, אֲבָל הַבֵּן הוּא שׁוֹנֶה מֵאָבִיו וְכוּ', וְאֵינוֹ יָכוֹל כְּמוֹ שֶׁהָיָה אָבִיו וְכוּ', וְעַל כֵּן קְרָאוּהָ: **"מְדִינָה חֲכָמָה וּמַלְכוּת טִפְּשִׁית".**

אֲבָל מַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זַ"ל וּמְסַפֵּר, שֶׁהַמֶּלֶךְ - שֶׁזֶּה הַצַּדִּיקִים כַּנַּ"ל שֶׁ"מַאן מַלְכֵי? רַבָּנָן" - מַמְשִׁיךְ בְּצַוָּאָתוֹ וְאוֹמֵר: **"וּמִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, שֶׁיַּחְזֹר הַשֵּׁם לְקַדְמוּתוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים אֶת הַמְּדִינָה בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, דְּהַיְנוּ מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם, הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ"** - וְהַיְנוּ, שֶׁאִם יִהְיֶה אֶחָד, שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת יָבוֹא וְיַחְזִיר לַמְּדִינָה אֶת הַשֵּׁם "מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם" - שֶׁזֶּה בְּעֶצֶם שְׁמָהּ הַטּוֹב שֶׁל הַמְּדִינָה כַּנַּ"ל, אֲזַי הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ, וְהוּא יַמְשִׁיךְ אֶת כָּל עִנְיָנוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּפְטַר.

וְהִנֵּה, בִּגְלַל שֶׁלֹּא מָצְאוּ אֶחָד כָּזֶה שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיר לַמְּדִינָה אֶת שְׁמָהּ הַטּוֹב - כִּי הַגַּם שֶׁהַמֶּלֶךְ הִשְׁאִיר אַחֲרָיו בֵּן, אַךְ הוּא כַּנַּ"ל לֹא רָאוּי לָזֶה, וְעִמּוֹ שֵׁם הַמְּדִינָה הוּא "מְדִינָה חֲכָמָה וּמַלְכוּת טִפְּשִׁית" - אֲזַי לֹא הִנִּיחוּ אֶת אַף אֶחָד לְהִכָּנֵס לְהַמְּדִינָה, וּכְמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל מְסַפֵּר: **"עַל כֵּן אֵין מַנִּיחִין שׁוּם אָדָם לִכָּנֵס אֶל הַמְּדִינָה, כִּי אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה"**, וְעַל כֵּן לֹא הִכְנִיסוּ גַּם כֵּן אֶת הַבֵּן מֶלֶךְ, וְכַמְּסֻפָּר: **"עַל כֵּן לֹא רָצוּ לְהָנִיחַ אוֹתוֹ לִכָּנֵס וְאָמְרוּ לוֹ: הַאַתָּה יָכוֹל לַחְגֹּר מָתְנֶיךָ לָזֶה, לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן? וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְדָבָר כָּזֶה, וְלֹא יָכְלוּ**

לִכְנוֹס״ - כִּי חָשְׁבוּ שֶׁאֵינֶנּוּ יָכוֹל, לָכֵן לֹא הִנִּיחוּהוּ לְהִכָּנֵס.

וּמַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זַ״ל וּמְסַפֵּר: ״וֶהֱסִיתוּ הָעֶבֶד הַנַּ״ל, שֶׁיַּחְזְרוּ **לְבֵיתָם״** - שֶׁהִנֵּה הָיָה עִמּוֹ הָעֶבֶד הַנַּ״ל, שֶׁזֶּה בֶּן הַשִּׁפְחָה, וְהוּא מֵסִית אוֹתוֹ לַחֲזֹר הַבַּיְתָה, כִּי זֶה בֶּן הַשִּׁפְחָה - שֶׁמּוֹשֵׁךְ תָּמִיד לְרָע וּלְיֵאוּשׁ, וְעַל אֲתָר הוּא מְיָאֵשׁ: ״בֹּא נַחְזֹר״ וְכוּ׳, וְהוּא בְּחִינַת פַּרְעֹה - וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מוֹצְאִים בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, שֶׁפַּרְעֹה הָרָשָׁע הָיָה פֶּ״ה רַ״ע, וְרָצָה לִמְשֹׁךְ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְטָמְאָתוֹ, שֶׁהוּא עִנְיָן שֶׁל בֶּן הַשִּׁפְחָה, שֶׁמֵּסִית אֶת הָאָדָם - בְּחִינַת בֶּן הַמֶּלֶךְ - לְטָמְאָתוֹ, וּמְיָאֵשׁ אוֹתוֹ, וּכְמוֹ כָּאן שֶׁהֱסִיתוּ הָעֶבֶד לַחֲזֹר חֲזָרָה.

אַךְ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְמוּדִים אֲמִתִּיִּים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הוּא לֹא מִתְבַּלְבֵּל כְּלָל וּכְלָל, וְזֶה שֶׁמְּסַפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל: **״אַךְ הוּא לֹא רָצָה לַחֲזֹר״** - כִּי הוּא הָיָה חָזָק עִם דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, וְכַמְּסֻפָּר שֶׁזֹּאת **״מֵחֲמַת שֶׁהָאָדָם הַיַּעַר אָמַר לוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לִמְדִינָה זוֹ, וְשָׁם יָבוֹא לַגְּדֻלָּה שֶׁלּוֹ״** - שֶׁאָדָם הַיַּעַר זֶה הַצַּדִּיק, וְהוּא מְצַיֵּת לַצַּדִּיק, וּבְכֹחַ זֶה הֶחָזִיק חָזָק, וְלֹא שָׁמַע לַעֲצַת הַיֵּצֶר שֶׁמְּסִיתוֹ לַחֲזֹר חֲזָרָה, אֶלָּא הוּא עוֹמֵד חָזָק וְאֵיתָן עַל עָמְדּוֹ, וְלֹא מִתְיָאֵשׁ, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא זָכָה לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק, וְיֵשׁ לוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת כָּאן בַּמְּדִינָה הַזֹּאת - לְהַחֲזִיר אֶת שְׁמָהּ הַטּוֹב בְּחָזָרָה, בְּכֹחַ לְמוּדֵי הַצַּדִּיק.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְזַכֵּנוּ לִהְיוֹת תָּמִיד מְקֻשָּׁרִים לַצַּדִּיק, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְהַיְדִיעָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל ״אֵינִי יוֹדֵעַ״ - שֶׁנִּזְכֶּה לַבְּטוּל הָאֲמִתִּי, וְנִזְכֶּה לִהְיוֹת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אָמֵן וְאָמֵן.

***

סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית – רַעֲוָא דְּרַעֲוִין

דִּבֵּר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א דִּבּוּרִים נוֹרָאִים
וְנִפְלָאִים מֵעִנְיַן הַחֹשֶׁךְ שֶׁבּוֹ שְׁרוּיִים
הָרְשָׁעִים, וּמֵאֵידָךְ הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁשּׁוֹרֶה
אֶצֶל הַצַּדִּיקִים וְהַנִּלְוִים אֲלֵיהֶם

פְּתַח וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א: אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת **בֹּא**, שֶׁהִיא הַשַּׁבָּת הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל יְמֵי הַשּׁוֹבְבִי״**ם** הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהִנֵּה נִשְׁלַם צֵרוּף שֶׁל ׳שׁוּב׳ [שְׁ׳מוֹת, וָ׳אֵרָא, **בֹּ׳א**], וְנִשְׁאַר צֵרוּף שֶׁל ׳בַּיִם׳ [בְּ׳שַׁלַּח, יִ׳תְרוֹ, מִ׳שְׁפָּטִים], שֶׁ׳שׁוּב׳ זֶה עִנְיָן שֶׁל ״בְּקִי בִּרְצֹא בָּקִי בִּ׳שׁוּב׳״, שֶׁצָּרִיךְ לֵידַע הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה, שֶׁזֶּה (יְשַׁעְיָהוּ מג, טז): ״הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ״,

כְּמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מַסְבִּיר (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק א, סִימָן ו), וְזֶהוּ הָרֶמֶז לַצֵּרוּף שֶׁל **׳בַּיָּם׳** – ״הַנּוֹתֵן **׳בַּיָּם׳** דֶּרֶךְ״.

וְיָמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים שֶׁמְּאֹד מְאֹד מְסֻגָּלִים לִתְשׁוּבָה, שֶׁאָדָם יִזְכֶּה לָצֵאת מִכָּל הַמְּצָרִים שֶׁלּוֹ – בְּחִינַת ׳מִצְרַיִם׳, שֶׁזֶּה הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁאָנוּ קוֹרִין בְּתִקּוּפָה זוֹ, הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל גָּלוּת וּגְאֻלַּת מִצְרַיִם, שֶׁאָדָם יִזְכֶּה לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת אוֹר בְּחַיָּיו, כִּי הֲרֵי בְּוַדַּאי יֵשׁ אוֹר, וְהָאוֹר הַזֶּה עוֹמֵד וְקַיָּם, רַק שֶׁיֵּשׁ כָּל מִינֵי כִּסּוּיִים וְהַעֲלָמוֹת עַל זֶה הָאוֹר, שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל חָשׁוּךְ וְאָבוּד, בְּשָׁעָה שֶׁבֶּאֱמֶת הָאוֹר עוֹמֵד וְקַיָּם. וּכְמוֹ שֶׁבְּגַשְׁמִיּוּת יֵשׁ מְנוֹרָה, וְהִנֵּה מְכַסִּים אוֹתָהּ, הֲרֵי שֶׁהָאוֹר מִתְכַּסֶּה, אֲבָל זֶה לֹא אוֹמֵר שֶׁאֵין אוֹר, וְשֶׁהָאוֹר לֹא קַיָּם, אֶלָּא יֵשׁ אוֹר, אַךְ עָלָיו יֶשְׁנָם כִּסּוּיִים וְהַעֲלָמוֹת.

כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים שְׁרוּיִים בְּחשֶׁךְ, וְלַצַּדִּיקִים יֵשׁ אוֹר, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, שֶׁהַמִּצְרִים הָיוּ בְּחשֶׁךְ – וְלֹא סְתָם חשֶׁךְ, אֶלָּא חשֶׁךְ מַמָּשִׁי – הָיָה אֶפְשָׁר לְהַרְגִּישׁ אוֹתוֹ מַמָּשׁ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּפָּסוּק (שְׁמוֹת י, כא): **״וְיָמֵשׁ חשֶׁךְ״**, אֲבָל (שָׁם, כג) **״וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם״** – לְעַם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ אוֹר.

וּכְבָר מָצִינוּ שֶׁמֹּעַט מִן הַחשֶׁךְ הֵחֵל כְּבָר בְּמַכַּת אַרְבֶּה, שֶׁכָּתוּב (שָׁם, ה): **״וְכִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְלֹא יוּכַל לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ״** – הַיְנוּ שֶׁהָאַרְבֶּה כִּסּוּ אֶת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְהָיָה מֵעֵין חֲשֵׁכָה [מוֹהַרָא״שׁ זי״ע סִפֵּר, שֶׁכְּשֶׁהוּא הָיָה יֶלֶד, הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם מַכָּה כְּזֹאת שֶׁל אַרְבֶּה – כַּמּוּבָן לֹא כְּמוֹ בְּמִצְרַיִם, וּכְמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת (שָׁם, יד): ״לְפָנָיו לֹא הָיָה כֵּן אַרְבֶּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה כֵּן״ – אֲבָל הָיָה מֵעֵין זֶה, וְהַיְלָדִים הִתְלַהֲבוּ וְכוּ׳, אֲבָל זֶה מַמָּשׁ מַכָּה, אוּלַי אֶת הַיְלָדִים זֶה שִׁעֲשַׁע מְעַט... אֲבָל בֶּאֱמֶת זוֹ מַמָּשׁ מַכָּה רְצִינִית, זֶה אוֹכֵל אֶת כָּל הַיְבוּל וְכוּ׳, ה׳ יִשְׁמֹר, וְזֶה גַּם כֵּן בָּאָדָם עַצְמוֹ וְכוּ׳], וְאַחַר כָּךְ הָיְתָה מַכַּת חשֶׁךְ, וְגַם אַחַר כָּךְ – מַכַּת בְּכוֹרוֹת, זֶה גַּם כֵּן עִנְיַן שֶׁל חשֶׁךְ, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁפַּרְעֹה קָם בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה, וְחִפֵּשׂ אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וְהָיָה זֶה דַּיְקָא בַּלַּיְלָה, שֶׁזֶּה עִנְיַן שֶׁל חשֶׁךְ.

וְהִנֵּה דִּבַּרְנוּ, שֶׁזֶּה לֹא בְּחִנָּם שֶׁהַמַּכּוֹת מְחֻלָּקוֹת – בְּפָרָשָׁתֵנוּ כְּתוּבוֹת ג׳ מַכּוֹת, וּבְפָרָשָׁה שֶׁעָבְרָה ז׳ מַכּוֹת, כִּי יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ ז׳ סְפִירוֹת וּמִדּוֹת, מֵ׳חֶסֶד׳ עַד ׳מַלְכוּת׳, וְכֵן יֵשׁ ג׳ כְּתָרִים: ׳כֶּתֶר׳, ׳חָכְמָה׳, ׳בִּינָה׳ [אוֹ ׳חָכְמָה׳, ׳בִּינָה׳, ׳דַּעַת׳], וְזֶהוּ הָעִנְיָן שֶׁבַּפָּרָשָׁה שֶׁעָבְרָה כְּתוּבוֹת ז׳ מַכּוֹת, שֶׁזֶּה כְּנֶגֶד ז׳ סְפִירוֹת, וּבְפָרָשָׁה זוֹ כְּתוּבוֹת ג׳

מַכּוֹת, שזה כְּנֶגֶד ג׳ כְּתָרִים. כִּי הַמְצָרִים - כְּלָל הַמְצָרִים, וּפַרְעֹה - פֶּ״ה רַ״ע, הֵם רוֹצִים לְהַגְבִּיר אֶת הַחֹשֶׁךְ עַל הָאוֹר, וּכְנֶגֶד הַקְּדֻשָּׁה יֵשׁ אֶת הַטֻּמְאָה - ״זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים״ (קֹהֶלֶת ז, יד), וְאָנוּ צְרִיכִים כְּנֶגְדָּם לְהַגְבִּיר הַז׳ סְפִירוֹת וְהַג׳ כְּתָרִים, וּבְכֹחַ הַקְּדֻשָּׁה לְבַטְּלָם [וְיָדוּעַ, שֶׁכְּנֶגֶד עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, יֵשׁ אֶת עֶשְׂרָה כִּתְרִין דִּמְסַאֲבוּתָא].

וְלָכֵן, פַּרְעֹה וְהַמְצָרִים זֶה הַחֹשֶׁכוֹת שֶׁכְּנֶגֶד הַקְּדֻשָּׁה, וּכְמוֹ שֶׁאֶפְשָׁר עַל פִּי זֶה לְדַיֵּק ב׳ דִּיּוּקִים בְּפָרָשָׁתֵנוּ: א. כָּתוּב בַּפָּסוּק בְּעִנְיַן קַיֶּמֶת פַּרְעֹה בַּלַּיְלָה בְּמַכַּת בְּכוֹרוֹת (שְׁמוֹת יב, ל): ״**וַיָּקָם** פַּרְעֹה **לַיְלָה** הוּא וְכָל עֲבָדָיו וְכָל מִצְרַיִם״, וְהִנֵּה לְכְאוֹרָה הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּתוּב: ״וַיָּקָם פַּרְעֹה **בַּלַּיְלָה**״, וּמַה זֶּה הַלָּשׁוֹן ״וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה״? ב. אוֹתוֹ דָּבָר הוּא בְּפָסוּק שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן (שָׁם, לא): ״וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן **לַיְלָה**״, לְכְאוֹרָה הִיה צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּתוּב: ״**בַּלַּיְלָה**״, וּמַהוּ ״וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן **לַיְלָה**״?

אוּלָם עַל פִּי הַנַּ״ל מוּבָן שַׁפִּיר, כִּי פַּרְעֹה הוּא חֲתִיכַת חֹשְׁכוֹת, כָּל כֻּלּוֹ מָלֵא בְּחֹשֶׁךְ, שֶׁזֶּה פֶּ״ה רַ״ע, הוּא טָמֵא מְטוּמֵא, וְהַפָּסוּק מְגַלֶּה לָנוּ זֹאת: ״**וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה**״ - שֶׁקָּם פַּרְעֹה שֶׁהוּא ״**לַיְלָה**״ - חֲתִיכַת חֹשְׁכוֹת, הַיְנוּ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ ה״לַּיְלָה״. וְזֶה הַלָּשׁוֹן: ״**וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה**״ - ״**וַיָּקָם פַּרְעֹה**״ - פַּרְעֹה קָם, וְהַפַּרְעֹה הַזֶּה הוּא ״**לַיְלָה**״ - חֲתִיכָה שֶׁל חֹשֶׁךְ וְלַיְלָה.

וְהִנֵּה, לֹא רַק שֶׁהוּא עַצְמוֹ חֹשֶׁךְ, אֶלָּא אַף אֶת הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַמְאִירִים וּמְגַלִּים אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים - אוֹתָם הוּא קוֹרֵא ״לַיְלָה״, וְאוֹמֵר שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַחֹשֶׁךְ, וְזֶה: ״**וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה**״ - שֶׁפַּרְעֹה קָרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן ״לַיְלָה״, וְאָמַר שֶׁהֵם עוֹשִׂים הַחֹשֶׁךְ חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶה הַלָּשׁוֹן ״**וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן**״ - שֶׁפַּרְעֹה הָרָשָׁע קָרָא לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ״**לַיְלָה**״ - חֹשֶׁךְ, שֶׁאָמַר שֶׁהֵם עוֹשִׂים זֹאת חַס וְשָׁלוֹם.

שֶׁפְּךָ דֶּרֶךְ הָרְשָׁעִים, שֶׁאוֹמְרִים עַל הַצַּדִּיקִים הַמְאִירִים בְּאוֹר נִפְלָא, שֶׁהֵם הַחֹשֶׁךְ, כִּי הָרָשָׁע מָלֵא בְּחֹשֶׁךְ, וְהוּא עַצְמוֹ חֲתִיכַת חֹשֶׁךְ, עַל כֵּן זֶה מַה שֶׁהוּא אוֹמֵר, וְזוֹ הָרְשָׁעוּת שֶׁלָּהֶם, כִּי מֵילָא אַתָּה נִמְצָא בְּחֹשֶׁךְ, אֲבָל מַדּוּעַ אַתָּה סוֹחֵב אִתְּךָ עוֹד אֶחָד?! הָרָשָׁע הַזֶּה לֹא רוֹצֶה לִהְיוֹת לְבַד בַּגֵּיהִנּוֹם, אָז הוּא סוֹחֵב

אִתּוֹ עוֹד מִשֶּׁהוּ, מְשַׁעֲמֵם לְבַד... וְזוֹ הָרִשְׁעוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, כִּי מֵילָא אַתָּה, חֲתִיכַת חֹשֶׁךְ בְּעַצְמְךָ, וְלָמָּה תַּחְשִׁיךְ אֲחֵרִים?! לָמָּה תִּגְרֹם גַּם לָהֶם חֲשֵׁכוּת?!...

וְאֶת זֶה מְגַלֶּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק א, סִימָן קלג), וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ הַטְּהוֹרָה: **״וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם״** (מִשְׁלֵי ד, יח), **כִּי הַשֶּׁמֶשׁ בְּעַצְמָהּ מְאִירָה בִּמְקוֹמָהּ בְּשָׁוֶה בִּתְחִלַּת הַיּוֹם וּבְאֶמְצַע הַיּוֹם, רַק הַמְנִיעָה הוּא מֵחֲמַת הָאָרֶץ הַמַּפְסֶקֶת בֵּין בְּנֵי אָדָם וּבֵין הַשֶּׁמֶשׁ, עַל כֵּן אֵין הָאוֹר מִתְפַּשֵּׁט כָּל כָּךְ בִּתְחִלַּת הַיּוֹם רַק מִקְצָת מִקְצָת עַד שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט עַל הָאָרֶץ, כֵּן הַצַּדִּיק הוּא בְּעַצְמוֹ מֵאִיר תָּמִיד, רַק הַמְנִיעָה מֵחֲמַת הַמְקַבְּלִים, וְהַמְנִיעָה הוּא מֵחֲמַת הָאָרֶץ הַמַּפְסֶקֶת, הֵינוּ הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי בְּנֵי אָדָם מְשֻׁקָּעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וְעַל כֵּן אֵינָם יְכוֹלִים לְקַבֵּל אוֹר הַצַּדִּיק.**

וְהוּא עִנְיַן שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (עֲרוּבִין כא) **עַל פָּסוּק: מְגִלָּה עָפָה כַּד עַיְּפַת לָהּ וְכוּ׳ כַּד קַלְּפַת לָהּ וְכוּ׳, נִמְצָא כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּזֶרֶת אַחַת מְשֻׁלֶּשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתַיִם מִתּוֹרָה, נִמְצָא שֶׁהַתּוֹרָה גְּדוֹלָה וּרְחָבָה מְאֹד רַק שֶׁהַזֶּרֶת הַקָּטָן, שֶׁהוּא הָעוֹלָם, עוֹמֵד בִּפְנֵי מְאוֹר הָעֵינַיִם וּמוֹנֵעַ מִלְּרְאוֹת אוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה אַף שֶׁכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא רַק זֶרֶת קָטָן נֶגֶד הַתּוֹרָה שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מְאֹד וּרְחָבָה מִנִּי יָם** (אִיּוֹב יא, ט).

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה, אֵיךְ יוּכַל דָּבָר קָטָן כָּזֶה לְהַפְסִיק וְלַחְצֹץ בִּפְנֵי דָּבָר גָּדוֹל כָּזֶה שֶׁגָּדוֹל כַּמָּה אֲלָפִים פְּעָמִים כְּמוֹתוֹ, כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה כֻּלּוֹ קָטָן מְאֹד כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה שֶׁגְּדוֹלָה כְּנֶגְדּוֹ אֲלָפִים פְּעָמִים, אַךְ הוּא כַּמָּשָׁל הַמּוּבָא כְּמוֹ מַטְבֵּעַ קְטַנָּה, אִם תַּחֲזִיק אוֹתָהּ נֶגֶד עֵינֶיךָ יִמְנַע מִלְּרְאוֹת הָרַב גָּדוֹל אַף עַל פִּי שֶׁהָהָר גָּדוֹל אֲלָפִים פְּעָמִים כְּמוֹ הַמַּטְבֵּעַ הַקְּטַנָּה, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהַמַּטְבֵּעַ עוֹמֶדֶת נֶגֶד עֵינָיו עַל כֵּן חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי רְאִית הָעֵינַיִם עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה הַדָּבָר הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ כַּמָּה פְּעָמִים, כֵּן כְּשֶׁמַּגִּיעַ וּבָא אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה נִשְׁאָר שָׁקוּעַ שָׁם בְּהַבְלֵי עוֹלָם וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין טוֹב מִזֶּה וְהָעוֹלָם הַזֶּה הַקָּטָן וְהַמַּעֲט מוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלְּרְאוֹת אוֹר גָּדוֹל וּמֻפְלָג שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא גָּדוֹל כַּמָּה אֲלָפִים פְּעָמִים כְּנֶגְדּוֹ כַּנַּ״ל. וְהוּא מַמָּשׁ מְשַׁל הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָאָרֶץ מַפְסֶקֶת מִלְּרְאוֹת אוֹר גָּדוֹל שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ אַף שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ גָּדוֹל כַּמָּה פְּעָמִים כְּמוֹ הָאָרֶץ וְהוּא כַּמָּשָׁל הַנַּ״ל כַּמּוּבָא.

וְזֶהוּ: ״וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ״, כְּאוֹר נֹגַהּ מַמָּשׁ כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמְּאִירָה תָּמִיד רַק שֶׁהַמְנִיעָה מֵחֲמַת הָאָרֶץ הַמַּפְסֶקֶת כַּנַּ״ל

אַף שֶׁהָאָרֶץ קְטַנָּה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְכַמָּשָׁל הַנַּ״ל, כֵּן הַצַּדִּיקִים מְאִירִים תָּמִיד רַק שֶׁהָאָרֶץ הֵינוּ הָעוֹלָם הַזֶּה מַפְסִיק מִלְּרְאוֹת אוֹר הַגָּדוֹל שֶׁלָּהֶם וְאַף שֶׁאוֹרָם גָּדוֹל מְאֹד, וְהָעוֹלָם הַזֶּה כֻּלּוֹ בִּכְלָל הוּא קָטָן וּפָחוּת מְאֹד נֶגֶד אוֹרָם הַגָּדוֹל עִם כָּל זֶה הוּא מַפְסִיק וּמוֹנֵעַ מִלְּרְאוֹת אוֹרָם כַּמְּשַׁל הַמַּטְבֵּעַ הַנַּ״ל, וְכָל זֶה מֵחֲמַת שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד בִּפְנֵי עֵינָיו וְחוֹצֵץ בְּפָנָיו עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת אוֹר הַתּוֹרָה וְהַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ אֲלָפִים פְּעָמִים, אֲבָל אִם יְסַלֵּק הַמַּפְסִיק הַקָּטָן מִנֶּגֶד עֵינָיו, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּטֶּה עֵינָיו מִן הָעוֹלָם וְלֹא יְסַתֵּכֵּל עַל הָעוֹלָם רַק יָרִים רֹאשׁוֹ וְיַגְבִּיהַּ עֵינָיו וְיִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה מִן הָעוֹלָם הַמַּפְסִיק וְחוֹצֵץ, אָזַי יִזְכֶּה לִרְאוֹת אוֹר הַגָּדוֹל וְהַמֻּפְלָג שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַצַּדִּיקִים, כִּי בֶּאֱמֶת אוֹרָם גָּדוֹל אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פְּעָמִים מִכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו כַּנַּ״ל, רַק שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה עוֹמֵד לִפְנֵי עֵינָיו וְאֵינוֹ מַנִּיחַ אוֹתוֹ כְּלָל לְהַטּוֹת עֵינָיו לְהִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה עַל אוֹר הַתּוֹרָה וְהַצַּדִּיקִים כְּמַשָּׁל הַמַּטְבֵּעַ הַקְּטַנָּה הַנַּ״ל מַמָּשׁ הָעוֹמֶדֶת בִּפְנֵי הָעֵינַיִם וּמַפְסֶקֶת מִלְּרְאוֹת הַר גָּדוֹל וְכוּ כַּנַּ״ל, אֲבָל בְּקַל יוּכַל לְסַלֵּק הַמַּטְבֵּעַ מִנֶּגֶד עֵינָיו וְתֵכֶף יִרְאֶה הָהָר הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ.

כְּמוֹ כֵן מַמָּשׁ לְעִנְיַן הָעוֹלָם וְהַתּוֹרָה, שֶׁבְּהַעֲבָרָה בְּעָלְמָא יָכוֹל לְהַעֲבִיר הָעוֹלָם מִנֶּגֶד עֵינָיו, וְאָז יִזְכֶּה לִרְאוֹת אוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַצַּדִּיקִים שֶׁמְּאִירִין בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּאוֹר גָּדוֹל מְאֹד, וְכֵן שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, שֶׁאָמַר אוֹי וַאֲבוֹי כִּי הָעוֹלָם מָלֵא מְאוֹרוֹת וְסוֹדוֹת נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים וְהַיָּד הַקְּטַנָּה עוֹמֶדֶת בִּפְנֵי הָעֵינַיִם וּמְעַכֶּבֶת מִלְּרְאוֹת אוֹרוֹת גְּדוֹלִים״. עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל.

וּמוּהָרַא״שׁ זי״ע פֵּרֵשׁ, שֶׁהַיָּד הַקְּטַנָּה שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר כָּאן, הַכַּוָּנָה הִיא עַל הַלֵּיצָנוּת, שֶׁאֲנָשִׁים עוֹשִׂים לֵיצָנוּת מִדִּבְרֵי הַצַּדִּיקִים, וְשׁוֹמְעִים שֶׁהָיִיתָ אֵצֶל הַצַּדִּיק וְקִבַּלְתָּ הִתְחַזְּקוּת, אָזַי הוּא עוֹשֶׂה עִם הַיָּד הַקְּטַנָּה תְּנוּעַת בִּטּוּל: ״אֶה״... וּמַסְפִּיק דָּבָר זֶה לִגְרֹם לָאָדָם שֶׁהוּא עַל יְדֵי זֶה נִשְׁבָּר וּמִתְרַחֵק, כִּי הָאָדָם הָרָשָׁע הַלֵּיצָן הַזֶּה הוּא חַי בְּחשֶׁךְ, וְרוֹצֶה לִמְשֹׁךְ אִתּוֹ עוֹד וָעוֹד לַחֲשֻׁכּוֹת שֶׁלּוֹ, וַאֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִזָּהֵר וּלְהִשָּׁמֵר מֵהֶם מְאֹד מְאֹד.

וְהִנֵּה, מִלְּבַד הַמָּשָׁל עַל ״הַיָּד הַקְּטַנָּה״, רַבֵּנוּ זַ״ל נוֹקֵט דְּגְמָא גַּם כֵּן מֵעִנְיַן ״הַמַּטְבֵּעַ הַקְּטַנָּה״, וְכִלְשׁוֹנוֹ: ״כְּמוֹ מַטְבֵּעַ קְטַנָּה, אִם תַּחֲזִיק אוֹתָהּ נֶגֶד עֵינֶיךָ יִמְנַע מִלְּרְאוֹת הָרַב גָּדוֹל אַף עַל פִּי שֶׁהָהָר

גָּדוֹל אֲלָפִים פְּעָמִים כְּמוֹ הַמַּטְבֵּעַ הַקְּטַנָּה, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהַמַּטְבֵּעַ עוֹמֶדֶת נֶגֶד עֵינָיו עַל כֵּן חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי רְאִיַּת הָעֵינַיִם עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה הַדָּבָר הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ כַּמָּה פְּעָמִים, כֵּן כְּשֶׁמַּגִּיעַ וּבָא אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה נִשְׁאָר שָׁקוּעַ שָׁם בְּהַבְלֵי עוֹלָם וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין טוֹב מִזֶּה, וְהָעוֹלָם הַזֶּה הַקָּטָן וְהַמֶּעָט מוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלִּרְאוֹת אוֹר גָּדוֹל וּמֶפְלָג שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא גָּדוֹל כַּמָּה אֲלָפִים פְּעָמִים כְּנֶגְדּוֹ כַּנַּ"ל", וְהִסְבִּיר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁזֶּה כְּלָלְיוּת תַּאֲוַת הַמָּמוֹן, שֶׁזּוֹ הַחֶשְׁכוּת, וּלְהֵפֶךְ – כְּשֶׁעוֹשִׂים עִם הַמָּמוֹן דְּבָרִים קְדוֹשִׁים, רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א, סִימָן קנג) שֶׁזּוֹכִים לְאַנְפִּין נְהִירִין, עַיֵּן שָׁם. עַל כֵּן רַבֵּנוּ זַ"ל נָקַט פֹּה דַּיְקָא עִנְיַן שֶׁל "מַטְבֵּעַ", שֶׁמְּרַמֵּז עַל עִנְיַן הַמָּמוֹן.

וְעַל פִּי זֶה מוּבָן שַׁפִּיר דִּבְרֵי חַזַ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן א), שֶׁעִבּוּי הַחֹשֶׁךְ שֶׁהָיָה בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ, הָיָה כְּעִבּוּי שֶׁל דִּינָר, כִּי הָרְשָׁעִים הֵם בְּחֹשֶׁךְ – שְׁרוּיִים בְּחַשְׁכוּת, וְהֵם אֵלּוּ אֲשֶׁר מְכַסִּים אֶת הָאוֹר שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְאֵיךְ? בְּמַטְבֵּעַ קְטַנָּה, בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ"ל, וְהַחֹשֶׁךְ – בְּחִינַת הָרְשָׁעִים כַּנַּ"ל, הָיָה עִבּוּי שֶׁל דִּינָר – דִּינָר דַּיְקָא, עִנְיַן תַּאֲוַת מָמוֹן, עַל כֵּן הַחֹשֶׁךְ הָיָה עִבּוּי דִּינָר, וְדוֹ"ק.

וְעָלֵינוּ לְהִשָּׁמֵר וּלְהִתְרַחֵק מֵאֵלּוּ הַמְנַסִּים לְרַחֲקֵנוּ מֵהַצַּדִּיק, וּמִתְלוֹצְצִים מֵהַצַּדִּיק, כִּי הֵם הֲרֵי שְׁרוּיִים בְּחֹשֶׁךְ גָּמוּר, אוּלָם אָדָם צָרִיךְ לֵידַע שֶׁגַּם אִם הוּא כְּבָר נָפַל, וְהוּא נִמְצָא בְּחֹשֶׁךְ, הֲרֵי מִשָּׁם הוּא גַּם כֵּן יָכוֹל לִצְעֹק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי גַּם שָׁם הַצַּדִּיק מַרְאֶה לְךָ שֶׁתּוּכַל לִמְצֹא אֶת הָאוֹר, וּכְמוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת, שֶׁהִנֵּה יֵשׁ חֶדֶר חָשׁוּךְ, אַךְ בְּאַחַת מִפִּנּוֹת הַחֶדֶר יֵשׁ אֶת הַכַּפְתּוֹר וְהַמֶּתֶג שֶׁעַל יְדֵי לְחִיצָה עָלָיו אֶפְשָׁר לְהַדְלִיק אֶת הָאוֹר בְּחֶדְרָה [וְיֵשׁ כְּזֹאת מַחֲלָה, שֶׁיֵּשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְּחַפְּשִׂים רַק חֹשֶׁךְ, וְאֵינָם מְסֻגָּלִים לְאוֹר, לֹא עָלֵינוּ].

וְאֶפְשָׁר לְהָבִין זֹאת עַל פִּי מַה שֶּׁאָנוּ מוֹצְאִים בְּגַשְׁמִיּוּת, שֶׁהִנֵּה יֵשׁ לִפְעָמִים בְּכִבִּישִׁים מְנוֹרוֹת, וּבְמִנְהָרוֹת אֵלּוּ עוֹשִׂים הַרְבֵּה מְאֹד תְּאוּרָה, וְהַתְּאוּרָה הִיא חֲזָקָה מַמָּשׁ, וְזֶה בְּכַוָּנָה תְּחִלָּה, שֶׁיְּהֵא נִרְאֶה לַנֶּהָג כְּאִלּוּ אֵינוֹ נִמְצָא בְּתוֹךְ אֵיזוֹ מְנָהָרָה, אֶלָּא בַּחוּץ – שֶׁיְּהֵא כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֶפְשָׁר לְהוֹצִיא מִזֶּה הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לְעִנְיָנֵנוּ, שֶׁעַל אַף שֶׁהִנֵּה נִסְתָּר מֵאָדָם אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְהוּא נִמְצָא בְּתוֹךְ חַשְׁכוּת עֲמוּקָה, אַף עַל פִּי כֵן דַּיְקָא שָׁם – בְּתוֹךְ עֹמֶק הַחֲשֵׁכוּת, יוּכַל לְהַדְלִיק הָאוֹר דִּקְדֻשָּׁה אֲצִלּוֹ, וְזֶה אֶפְשָׁרִי! כִּי הֲרֵי חֹשֶׁךְ לֹא נָתַן לְהוֹסִיף עוֹד וָעוֹד... אֵין

כָּזֶה דָּבָר שֶׁמּוֹסִיפִים חֹשֶׁךְ עַל חֹשֶׁךְ, אֲבָל לְעֻמַּת זֹאת, אוֹר כֵּן אֶפְשָׁר לְהַדְלִיק! וְאֶת זֶה הַצַּדִּיק מְלַמֵּד אוֹתָךְ, וּמַרְאֶה לְךָ אֵיךְ לְהַדְלִיק אֶת הָאוֹר גַּם בַּמְּקוֹמוֹת הַחֲשׁוּכִים שֶׁאַתָּה נִמְצָא בָּהֶם.

עַל כֵּן מוּבָנִים שַׁפִּיר דִּבְרֵי רַשִׁ"י (לְקַמָּן פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח, שְׁמוֹת יג, יח): **"דָּבָר אַחֵר: חֲמוּשִׁים** - אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה יָצְאוּ, וְאַרְבָּעָה **חֲלָקִים מֵתוּ בִּשְׁלֹשֶׁת יְמֵי אֲפֵילָה"**, וְהַיְנוּ שֶׁמַּסְבִּיר אֶת הַמִּלָּה **"וַחֲמוּשִׁים"**, שֶׁהַפֵּרוּשׁ הוּא שֶׁזֶּה אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה, כִּי הָאַרְבָּעָה חֲלָקִים מֵתוּ בִּשְׁלֹשֶׁת יְמֵי אֲפֵילָה. וְהִנֵּה, אִלּוּ שֶׁמֵּתוּ בִּשְׁלֹשֶׁת יְמֵי אֲפֵילָה, הֵם אִלּוּ שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם אֱמוּנַת חֲכָמִים, וּכְדִבְרֵי רַשִׁ"י (י, כב): **"הָיוּ בְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר רְשָׁעִים, וְלֹא הָיוּ רוֹצִים לָצֵאת, וּמֵתוּ בִּשְׁלֹשֶׁת יְמֵי אֲפֵילָה"**, כִּי הֵם לֹא הֶאֱמִינוּ בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָרוֹצֶה לְהוֹצִיא אוֹתָם מֵהַמִּצְרִים שֶׁלָּהֶם, אֶלָּא רָצוּ לְהִשָּׁאֵר בְּטֻמְאַת מִצְרַיִם. וְהִנֵּה, לְפִי הַפְּשָׁט מֵתוּ בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ, בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִרְאוּ הַמִּצְרִים וְכוּ' (עַיֵּן שָׁם בְּרַשִׁ"י דִּלְעֵיל), אוּלָם עַל פִּי דִּבְרֵינוּ אָתֵי שַׁפִּיר, דְּהֵם שֶׁאֵין לָהֶם אֱמוּנַת חֲכָמִים, הֲרֵי הֵם כַּנַּ"ל בְּתוֹךְ חֹשֶׁךְ גָּמוּר, עַל כֵּן מֵתוּ דַּיְקָא בְּמַכַּת חֹשֶׁךְ, כִּי הֵם הָיוּ שְׁרוּיִים בְּחֹשֶׁךְ, וְלֹא רָצוּ לִהְיוֹת מְקֻרָבִים לַצַּדִּיק הָאֱמֶת - מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

אֲלוּ הַלְּמוּדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁאָנוּ מוֹצְאִים בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, שֶׁהִנֵּה אָנוּ יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם, הַיְנוּ מִכָּל הַמְּצָרִים וְהַדְּחָקוּת וְהַחֲשֻׁכוּת, וְזוֹכִים לִגְאֻלָּה, וְכָל זֶה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ - הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא מְזַכֶּה אוֹתָנוּ בֶּאֱמֶת לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, וְלִזְכּוֹת לִגְאֻלַּת הַנֶּפֶשׁ - "קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי גְּאָלָהּ" (תְּהִלִּים סט, יט).

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְזַכֵּנוּ לְאוֹר אֲמִתִּי, שֶׁבָּא עַל יְדֵי הִתְקָרְבוּת לְצַדִּיקִים, וְנִזְכֶּה לַעֲלוֹת מִילְיוֹנֵי פַּרְסָאוֹת, וְלֹא לִפּוֹל חַס וְשָׁלוֹם בְּחַשְׁכוּת שֶׁל הָרְשָׁעִים, אֶלָּא לִזְכּוֹת לְ"וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם" (מִשְׁלֵי ד, יח), אָמֵן וְאָמֵן.

***

לכל ענייני הגיליון, ולהשתתפות בהדפסת הספר "דרכי איש" חלק א', ולקבלת הקונטרס הנפלא "שובבי"ם למעשה":

דוא"ל: s0584563404@gmail.com